

BIỆN PHÁP DẠY HỌC CẢM THỤ ÂM NHẠC THÔNG QUA PHÂN MÔN HỌC HÁT CHO HỌC SINH KHỐI LỚP 7 TẠI TRƯỜNG TRUNG HỌC CƠ SỞ VĨNH HƯNG, HOÀNG MAI, HÀ NỘI

ĐẶNG VĂN PHÚC

Email: dangphucdhgd@vnu.edu.vn

Trường Đại học Giáo dục, Đại học Quốc gia Hà Nội

METHODS OF TEACHING MUSIC PERCEPTION THROUGH SINGING LESSONS FOR 7TH GRADE STUDENTS AT VINH HUNG SECONDARY SCHOOL, HOANG MAI, HANOI

TÓM TẮT

Nghiên cứu này nghiên cứu, khảo sát và đánh giá về thực trạng Dạy học cảm thụ âm nhạc (AN) thông qua phân môn học hát cho học sinh (HS) khối lớp 7 tại Trường Trung học cơ sở Vĩnh Hưng, Hoàng Mai, Hà Nội. Kết quả cho thấy: Thực trạng được đánh giá ở mức độ khá, tuy nhiên cũng còn nhiều tồn tại và hạn chế. Từ đó, tác giả đề xuất những biện pháp sau đây nhằm nâng cao chất lượng và hiệu quả Dạy học cảm thụ âm nhạc thông qua phân môn học hát cho học sinh khối lớp 7 tại Trường Trung học cơ sở Vĩnh Hưng, Hoàng Mai, Hà Nội, bao gồm: Dạy học theo chủ đề âm nhạc; Dạy học cảm thụ thông qua đặc điểm âm nhạc trong bài hát; Cảm thụ nét đẹp của bài hát qua các hoạt động khác; Giáo dục cảm thụ âm nhạc gắn với thực tiễn âm nhạc địa phương; Hoạt động khám phá và trải nghiệm dàn dựng bài hát; Hoạt động trải nghiệm thực tiễn. Kết quả thực nghiệm cho thấy các biện pháp nêu trên có tác dụng tích cực đối với hoạt động dạy và học AN tại Trường Trung học cơ sở Vĩnh Hưng, Hoàng Mai, Hà Nội.

Từ khóa: Dạy học, cảm thụ âm nhạc, Dạy học cảm thụ âm nhạc, trung học cơ sở

ABSTRACT

This study researches, surveys and evaluates the current situation of Teaching Music Perception through the subject of singing for 7th grade students at Vinh Hung Secondary School, Hoang Mai, Hanoi. The results show that the situation is assessed at a good level, but there are still many shortcomings and limitations. Therefore, the author proposes the following measures to improve the quality and effectiveness of teaching music perception through singing for 7th grade students at Vinh Hung Secondary School, Hoang Mai, Hanoi, including: music-themed teaching; teaching perceptiveness through musical characteristics in songs; feel the beauty of the song through other activities; education of music perception associated with local musical practices; experiencing song-making and discovery activities; practical experience activities. Experimental results show that the above measures have a positive effect on teaching and learning activities at Vinh Hung Secondary School, Hoang Mai, Hanoi.

Keywords: Teaching, music perception, Teaching music perception, secondary school

EDUCATION

1. Đặt vấn đề

Hiện nay ở Việt Nam, vấn đề giáo dục toàn diện cho con người ngày một được coi trọng. Ngoài giáo dục khoa học, giáo dục thể chất thì giáo dục thẩm mỹ càng được đẩy mạnh và ngày một phát triển. Trong công tác giáo dục HS ở các trường phổ thông đã chú trọng hơn trong công tác tổ chức, đổi mới PP dạy học, tăng cường các hoạt động gắn với thực tiễn để HS có nhiều cơ hội được trải nghiệm, cảm nhận và ứng dụng những kiến thức được giáo dục ở nhà trường vào cuộc sống hiệu quả và thiết thực. AN có vai trò quan trọng trong đời sống con người. Trong giáo dục phổ thông, AN đóng góp những lợi ích không nhỏ giúp HS cảm thụ được vẻ đẹp, hình thành nhân cách, giáo dục đạo đức cũng như phát triển thể chất.

Không giống với các loại hình nghệ thuật khác như văn học, hội họa... AN đến với con người nói chung, với HS nói riêng không hoàn toàn xác định bằng những hình ảnh cụ thể, mà nó có lời ca, giai điệu, trường độ, âm sắc, tiết tấu, không gian diễn xướng, biểu diễn... cùng với thời gian đã thu hút, hấp dẫn, thỏa mãn nhu cầu tình cảm của HS. Thế nên, cần có cách thức PP, những hướng dẫn giáo dục cho HS về những thẩm mỹ của AN (giai điệu, tiết tấu, trường độ, âm sắc, cách hát, cách thể hiện, ý nghĩa của bài hát...). Thông qua phân môn học hát, người GV dạy HS biết và cảm thụ những nét đẹp của AN, để các em thấy được những tác động to lớn của AN trong đời sống sinh hoạt và học tập của mình.

2. Dạy học hát và dạy cảm thụ âm nhạc

2.1. Dạy học và dạy học hát

Dạy học là sự tương tác của chủ thể dạy và học. Hai yếu tố này quan hệ mật thiết tương tác với nhau. Người GV là người hướng dẫn, dẫn dắt HS thực hiện học tập, còn HS luôn rèn luyện, tự trau dồi bản thân, tìm tòi khám phá và sáng tạo kiến thức cuộc sống dưới sự chỉ đạo, định hướng và dẫn dắt của GV, sao cho những kiến thức của nhân loại trở thành kiến thức kỹ năng, kỹ xảo của chính mình.

Dạy học hát là dạy học thực hành, hoạt động kết hợp sự tương tác mật thiết giữa người dạy và người học nhằm phát triển khả năng, năng lực AN nói chung, trong đó ca hát được coi trọng nhất để đi đến việc hoàn thiện các kỹ thuật, thể hiện tác phẩm là ca khúc/bài hát một cách trọn vẹn, đạt tính thẩm mỹ.

2.2. Cảm thụ và dạy cảm thụ âm nhạc

Cảm thụ là sự cảm nhận những giá trị nổi bật, những điều sâu sắc, tế nhị và đẹp đẽ của tâm hồn trước cuộc sống thiên nhiên, văn hóa, nghệ thuật (văn học, sân khấu, điện ảnh, AN...). Cảm thụ âm nhạc chính là những cảm nhận được giá trị nổi bật khi nghe, khi xem những tác phẩm, bài hát, ca khúc... thông qua các thành tố hình thức, giai điệu, lời ca, tiết tấu, nhịp

điệu, hoà âm... trong tác phẩm âm nhạc.

Dạy học cảm thụ AN là cách thức, con đường chuyên tải những kiến thức về khoa học AN, hình thành, phát triển khả năng, tư duy lẫn thể chất của HS. Phương pháp dạy học cảm thụ AN là đưa ra những cách cảm thụ AN đúng đắn khoa học để gợi mở, giáo dục cho HS những giá trị thẩm mỹ AN.

3. Thực trạng dạy học âm nhạc và biện pháp dạy cảm thụ âm nhạc tại Trường Trung học cơ sở Vĩnh Hưng

3.1. Thực trạng dạy học âm nhạc

Việc khảo sát thực tiễn tại Trường THCS Vĩnh Hưng về: cơ sở vật chất, trang thiết bị phục vụ cho dạy học, định hướng của BGH, việc xây dựng kế hoạch, tình hình đội ngũ GV và nhất là năng lực và PP dạy học AN của GV, đặc điểm (tâm sinh lý, năng lực AN, học hát,...) của HS nơi đây là cần thiết. Thông qua khảo sát thực tiễn, việc quan sát dự giờ dạy học hát của GV, mô tả các bước lên lớp, thái độ và năng lực, tiếp nhận kiến thức AN, cảm thụ AN của HS nơi đây trong luận văn lần lượt được thực hiện.

Chương trình SGK cũ và SGK mới được luận văn khảo sát, so sánh, đánh giá về sự tương đồng và một số điểm khác biệt. Đây xem như một nhiệm vụ quan trọng làm cơ sở thực tiễn để chúng tôi khảo sát, mô tả một thời điểm “giao mùa” giữa sách cũ và sách mới; việc triển khai các nội dung của SGK mới phải được thực hiện như thế nào? theo yêu cầu của Bộ GD&ĐT, năm học 2022-2023 phải triển khai dạy học theo SGK mới (lớp 7), trong đó có môn AN.

Phân môn hát được GV nơi đây thực hiện ở SGK cũ và SGK mới khá nghiêm túc, nhưng rõ ràng hiệu quả dạy học cảm thụ AN thông qua phân môn hát chưa được như mong muốn. Trong khi đó, môn AN, có phân môn hát rất cần GV tạo cho HS hứng thú tham gia học tập, bằng cách đổi mới PP dạy học tích cực: cho HS tham gia các hoạt động ngoại khóa, trải nghiệm thực tiễn, khám phá, tìm hiểu, sáng tạo,... để HS phát huy được hết năng lực của mình, đó là những việc rất phù hợp, hữu ích cần làm vì thực tiễn cuộc sống đòi hỏi.

Việc khảo sát thực tế về tình hình dạy học hát nơi đây, từ đó có cái nhìn tổng thể, khách quan và làm cơ sở vững chắc cho việc nghiên cứu thực trạng dạy học cảm thụ AN thông qua phân môn hát, từ đó có đánh giá những ưu điểm, tồn tại mới có thể đưa ra những biện pháp nâng cao chất lượng dạy học cảm thụ AN cho HS Trường THCS Vĩnh Hưng hiệu quả, thực tiễn.

Như vậy, giáo viên AN của Nhà trường có năng lực chuyên môn, được đào tạo bài bản và nỗ lực học hỏi,

EDUCATION

nghiên cứu qua thực tiễn nên việc tổ chức dạy học một số bài hát, hoạt động ngoại khóa AN (biểu diễn, dàn dựng một số chương trình múa hát, hát dân ca,...) bước đầu có hiệu quả. Về năng lực hát của các GV nơi đây khá tốt tuy nhiên, về PP, tổ chức dạy học hát nhằm giáo dục cảm thụ AN (thang âm, điệu thức, hình thức, giai điệu, tiết tấu, lời ca,...) cho HS còn bỏ ngỏ, nên chất lượng phân môn hát của HS lớp 7 tại Trường THCS Vĩnh Hưng chưa được phát huy những ưu thế của phân môn này. Năng lực HS chưa được phát huy hết, nhiều em không có hứng thú học tập vì chưa hiểu lời ca, tính chất AN nên còn hát sai, thầy cô chưa có biện pháp sửa sai, hoặc thảo luận, phân tích kỹ cho HS cảm nhận thẩm mỹ AN,...

Nhìn chung các GV AN của Trường THCS Vĩnh Hưng tổ chức dạy học cho HS theo đúng chương trình, kế hoạch dạy học. Có hồ sơ dạy học theo quy định; Quản lý HS trong các hoạt động giáo dục AN do nhà trường tổ chức; tham gia các hoạt động của tổ chuyên môn đầy đủ; có trách nhiệm với nhiệm vụ được phân công giảng dạy; Có ý thức học tập nâng cao trình độ chuyên môn, có tinh thần trách nhiệm với công tác bề nổi hoạt động ngoại khóa của Nhà trường; sử dụng một số PP dạy học hát phù hợp,...

Tuy nhiên, khi dịch Covid giảm dần, nhà trường tổ chức cho HS đến lớp học tập trung, đồng thời các GV AN cũng được đi tập huấn, tiếp cận SGK mới và đã triển khai nội dung sách mới, sử dụng một số PP dạy học khác với những năm học 2020-2021 trở về trước, thấy rõ sự thiếu hụt về việc tổ chức dạy học trải nghiệm, chưa tăng cường dạy thực hành cho HS, đặc biệt về dạy học cảm thụ AN cho các em hầu như còn bỏ ngỏ.

3.2. Kết quả khảo sát thực trạng

Về thực hiện kế hoạch, chương trình: Nhà trường từ năm học 2021- 2022 tuy có xây dựng kế hoạch tiếp cận và dạy học theo chương trình SGK mới, ở sách này định hướng các chủ đề rõ ràng, dạy học phát triển theo năng lực của HS. Tuy nhiên do chương trình còn mới nên nhà trường triển khai chưa được nhuần nhuyễn và hiệu quả chưa cao. Các hoạt động giáo dục AN cho HS ở cả chính khóa và ngoại khóa cũ còn mờ nhạt.

Về năng lực AN của HS lớp 7 Trường THCS Vĩnh Hưng không đồng đều, có những em có năng khiếu và thích ca hát, nhảy múa, ngược lại có HS kém về nhận thức kiến thức AN, có em lại quá nhút nhát trong việc tham gia các hoạt động AN của trường, lớp. Trong giờ học ít phát biểu, mạnh dạn tham gia thực hành (đàn, hát, múa, nhảy, phát biểu, phân tích, nhận xét...). Một phần do các em ở tuổi dậy thì hay e ngại, một phần cũng do năng lực AN hạn chế nên các em thiếu tự tin, phần nữa do PP dạy học của GV chưa phù hợp.

Về PP dạy học AN của GV nơi đây đã cơ bản theo quy trình sư phạm, có sử dụng các PP dạy học như thuyết trình, làm mẫu, sửa sai, kiểm tra, đánh giá... nhưng hầu hết các PP và quy trình dạy học hát còn sơ sài, qua loa cho đủ các bước. Chưa phân loại HS (có năng khiếu tốt, trung bình, yếu,... về AN) để từ đó có biện pháp dạy học phát triển theo năng lực của các em. Vì thế, năng lực riêng có của mỗi HS chưa được phát hiện kịp thời, triệt để, nên chưa phát huy hết được sự tự tin, khích lệ HS phát biểu, phân tích, thuyết trình hay thảo luận nhận xét và hoạt động AN cùng bạn, ví dụ như: làm khán giả, hay gõ nhịp, giữ tiết tấu, đánh giá nhận xét hay dàn dựng, thiết kế tiết mục văn nghệ tại trường, lớp theo nhóm.

Qua quan sát thực tiễn, tác giả nhận thấy các GV đều dạy học theo trình tự và PP dạy học khá phổ biến, mang tính truyền thống (ổn định lớp trước khi vào tiết học, ghi chép bài học lên bảng, HS tự tìm hiểu nội dung bài hát, GV tự chia câu, chia đoạn bài hát, đàn và hát mẫu một lần, nhắc lướt cho HS biết những chỗ khó của bài hát và dạy theo 5 bước (đã nói trên).

Có thể thấy GV rất ít phân tích, sửa sai triệt để trong bài hát cho HS; nhất là những bài hát dân ca cần sửa sai cho HS khi hát về nhà chữ, lấy hơi,... luyện láy, lặp từ, nhắc lại trở hát,... hầu hết đều thấy các GV dạy học sơ lược hoặc bỏ qua. Chưa chỉ ra cho HS cách hát như thế nào để có thể bộc lộ được cảm xúc tốt nhất, đôi khi có những câu hát trong bài giống nhau về giai điệu GV chưa phân tích, giúp HS tìm hiểu, khám phá kiến thức nội dung AN; GV chưa chỉ ra cho HS biết vận dụng, sáng tạo để cá nhân, nhóm tự dàn dựng chương trình, minh họa cho bài hát,...

Khi tổ chức dạy học hát, GV thường dạy chung cho cả lớp học hát, ít chia thành nhóm nhỏ, hoặc cá nhân để HS được thể hiện, bộc lộ năng lực bản thân, đồng thời qua đó, GV sẽ nhìn thấy rõ những điểm sai, đúng của HS mà sửa sai, động viên khích lệ HS học tập. GV cũng ít thay đổi các hình thức tổ chức dạy học hát khác nhau (đổi đáp, hát nối, hát đuôi,...) để gây hứng thú học tập cho các em. Cuối tiết học, GV thường chỉ cho HS nghe lại bài hát mẫu một lần và dặn dò, ra bài tập một cách bắt buộc, yêu cầu HS phải làm, chưa thường xuyên nhận xét, đánh giá, khuyến khích, gợi mở để HS được khám phá, sáng tạo những kiến thức AN của bài hát. Những điệp từ: “bài học đến đây kết thúc, các em về nhà tập hát, thuộc bài, lần sau đến lớp cô kiểm tra và học bài mới” luôn được nhắc lại quá nhiều lần trong hầu hết cuối tiết học AN, gây cho HS cuối giờ học thấy nhàm chán, nên thường lớp học rất ồn ào, ít hiệu quả.

3.3. Các biện pháp

3.3.1. Dạy học theo chủ đề âm nhạc

Chủ đề AN trong SGK mới lớp 7 khá phong phú.

EDUCATION

Thường được tác giả viết xoay quanh các chủ đề: Nhà trường, thầy cô, bạn bè, môi trường và quê hương đất nước. Các tác giả mong muốn GV và HS có cái nhìn tổng quát về môn học. Ngoài ra, mỗi chủ đề đều là những nội dung ý nghĩa, giúp HS thêm yêu quê hương, đất nước, yêu mái trường, thầy cô và bạn bè. Từ đó, hoàn thiện nhân cách HS hướng tới cái chân – thiện – mỹ của con người.

3.3.2. *Dạy học cảm thụ thông qua đặc điểm âm nhạc trong bài hát*

Dạy học cảm thụ AN thông qua bài hát để HS hiểu được cái hay, cái đẹp, hiểu được rõ tường tận thì không đơn thuần là nghe giai điệu, đọc lời ca. Người GV cần phải giúp HS nhận biết từ thang âm điệu thức, cấu trúc hình thức, âm hình tiết tấu, giai điệu và cuối cùng là tính chất, lời ca. Dạy học cảm thụ AN bao gồm: Cảm thụ về thang âm điệu thức của bài hát; Cảm thụ về hình thức âm nhạc trong bài hát; Cảm thụ về giai điệu bài hát; Cảm thụ về tiết tấu của bài hát; Cảm thụ về tính chất và lời ca.

3.3.3. *Cảm thụ nét đẹp của bài hát qua các hoạt động khác*

Hoạt động khám phá, hoạt động dàn dựng bài hát theo chủ đề và hoạt động trải nghiệm thực tiễn trở nên có ý nghĩa và khá phù hợp với tình hình hiện nay là trong việc dạy học phát triển theo năng lực của HS.

3.3.4. *Giáo dục cảm thụ âm nhạc gắn với thực tiễn âm nhạc địa phương*

Việc tổ chức giáo dục thẩm mỹ trong ca hát cho HS lớp 7 cuối cùng là để góp phần hình thành, phát triển phẩm chất và năng lực thẩm mỹ của HS, hiểu được giá trị tốt đẹp trong cuộc sống. Từ đó HS thể hiện thái độ, hành vi ứng xử tốt đẹp, yêu thương bạn bè, cùng chia sẻ ngọt bùi, cùng nhau bảo vệ cái tốt và có hành động đẹp, tất nhiên sẽ thấy xấu hổ khi bản thân có những hành động xấu xí (bạo lực học đường, coi thường, xa lánh bạn bè,...) mà không làm điều đó.

3.3.5. *Hoạt động khám phá và trải nghiệm dàn dựng bài hát*

Hoạt động khám phá trong dạy hát là yếu tố rất quan trọng để HS hình thành thói quen tìm hiểu, phân tích bài hát. GV yêu cầu HS tìm hiểu về tác giả, tính chất, nội dung, hình thức của bài hát, ví dụ tìm hiểu khám phá đoạn nhạc sau.

3.3.6. *Hoạt động trải nghiệm thực tiễn*

Đổi mới PP dạy học ngoại khóa theo hướng tăng cường và phát huy tính chủ động, tích cực, tự học của HS có nhiều thể mạnh. Tuy nhiên, việc thiết kế kế hoạch, nội dung, tổ chức các hoạt động cho cả khối, một vài lớp, một vài nhóm, hay cá nhân HS là vấn đề cần được GV hướng dẫn linh hoạt và kỹ càng; phải đổi mới từ việc phân loại HS theo năng lực đến việc

tổ chức học tập thể, chẳng hạn khi tổ chức một chương trình trải nghiệm thực tiễn về thăm quan di sản và giao lưu biểu diễn với (nghệ nhân, nghệ sĩ, trường THCS, trường Mầm non...) một số bài hát về chủ đề quê hương đất nước.

3.4. Thực nghiệm các biện pháp

Mục đích thực nghiệm

Trong các nội dung khuôn khổ nghiên cứu này, tác giả thực nghiệm dạy học hát bài hát trong chương trình SGK mới theo chủ đề về Bảo vệ môi trường “Vì cuộc sống tươi đẹp” để từ đó kiểm chứng một số biện pháp đưa ra của đề tài được khoa học và thực tiễn hơn.

Thông qua thực nghiệm, nghiên cứu muốn tìm ra những biện pháp hợp lý, hiệu quả nhất để thông qua kết quả thực nghiệm (nếu có vấn đề còn mâu thuẫn với những lý do khác nhau) thì điều chỉnh để các biện pháp ứng dụng vào thực tiễn được khách quan. Qua đây cũng đánh giá tính khả thi khi đổi mới dạy học nâng cao giáo dục thẩm mỹ AN trong dạy hát dân ca, ca khúc cho HS lớp 7 theo chương trình mới. Đồng thời tăng cường hoạt động ngoại khóa, hoặc cho HS trải nghiệm thực tiễn cũng là một trong đề xuất của luận văn.

Đối tượng thực nghiệm

Học sinh lớp 7A5 và một số HS thuộc Câu lạc bộ nghệ thuật tại Trường THCS Vĩnh Hưng, quận Hoàng Mai, TP Hà Nội

Địa điểm: Phòng học lớp 7A5 và phòng sinh hoạt câu lạc bộ nghệ thuật của nhà trường.

Giáo viên tiến hành thực nghiệm: Đặng Văn Phúc

Giáo án và tiến trình thực nghiệm

Sau khi được sự thống nhất của BGH Nhà trường, chúng tôi tiến hành tiết dạy thực nghiệm và thực nghiệm dàn dựng bài hát kết hợp với biểu diễn.

Dạy thực nghiệm

Thời gian: Tiết học học hát bài Vì cuộc sống tươi đẹp tại lớp 7A, Trường THCS Vĩnh Hưng.

Quy trình tiến hành thực nghiệm

Bước 1: Xây dựng mẫu phiếu điều tra, khảo sát ý kiến HS về tiết học hát bài Vì cuộc sống tươi đẹp.

Bước 2: Tiến hành thực hiện tiết dạy học hát bài Vì cuộc sống tươi đẹp.

Bước 3: Kết thúc tiết dạy thực nghiệm phát phiếu điều tra, khảo sát ý kiến HS về tiết dạy.

Bước 4: Tổng hợp, thống kê, so sánh đối chiếu trên phiếu khảo sát và đánh giá kết quả tổ chức thực nghiệm.

EDUCATION

Bài hát được thực nghiệm là Vì cuộc sống tươi đẹp. Tổng số học sinh tham gia học là 52 em, chia lớp ra làm 4 nhóm; mỗi nhóm có 11 HS (có 8 HS khối 7 cùng dự). Tiết dạy có sử dụng học liệu, đàn phím điện tử, thanh phách gỗ đệm. GV ứng dụng công nghệ thông tin, trình chiếu trên màn hình bài hát với đầy đủ thông tin: Tên bài hát Vì cuộc sống tươi đẹp, sáng tác Bùi Anh Tú, lời ca Nguyễn Trọng Hoàn.

Tiết học thực nghiệm được thực hiện với các hoạt động sau.

Hoạt động 1. Giới thiệu và khám phá bài hát (Hoạt động 1 thực hiện từ 8 - 10 phút).

Giáo viên: Bài hát có của tác giả Bùi Anh Tú viết năm 2014. Có nội dung chủ đề ca ngợi thiên nhiên, cuộc sống tươi đẹp và gửi thông điệp đến mọi người hãy chung tay bảo vệ môi trường.

Về AN cấu trúc gồm 2 đoạn A, B; thang 7 âm, điệu Ddur:

Với tiết tấu nhanh, có tính chất sôi nổi, rộn ràng lời ca và giai điệu toát lên thẩm mỹ AN của tác phẩm như muốn gửi gắm giáo dục cho HS thông điệp về bảo vệ môi trường.

Trong quá trình dạy học hát, GV lồng ghép kiến thức, đặt câu hỏi gợi mở cho HS trả lời, các câu hỏi như sau:

HS hãy quan sát, đọc thầm lời ca bài hát để trình bày xem nội dung bài hát nói về vấn đề gì? Tại sao?

Môi trường xung quanh ta có ý nghĩa như thế nào với cuộc sống, với lớp học? với bản thân các em? Hãy nhắc những lời ca đó trong bài hát?

Bài hát có mấy đoạn nhạc, theo em dựa vào những nhân tố AN nào để em có thể phân đoạn?

Các em hãy thảo luận về tính chất bài hát?

Thông điệp bài hát muốn nhắc chúng ta rằng: những vật quanh ta luôn có ích khi ta biết tận dụng nó. Các em hãy tự tay tạo cho mình những con vật, cây cối từ những đồ vật đã qua sử dụng như cốc nhựa, ống hút sử dụng một lần được không?

Hoạt động 2. Dạy học hát

Bước 1. Giáo viên cho HS nghe và hát mẫu ca khúc Vì cuộc sống tươi đẹp.

Giáo viên yêu cầu HS nhìn lời bài hát trên màn hình

và thực hiện hát mẫu từng câu cho HS nghe một lần và đặt câu hỏi:

Các em hãy cho biết bài hát trên có mấy câu, mỗi câu có bao nhiêu ô nhịp (từ đâu đến đâu?). Học sinh thảo luận và cử đại diện nhóm trả lời, GV hỏi: Bài hát có bao nhiêu câu, viết theo thể thức gì?

Các em cho biết lời ca bài hát nhắn gửi chúng ta làm điều gì, hành động về bảo vệ môi trường ra sao? Thông qua bài hát em muốn môi trường của chúng ta ra sao, hành động thế nào để môi trường trong lành hơn, sạch hơn, xanh hơn, sức khỏe của ta tốt hơn?

Học sinh: nghe câu hỏi, suy nghĩ, thảo luận nhóm và trả lời câu hỏi của GV.

GV tổng hợp kiến thức, bổ sung những khiếm khuyết trả lời về nội dung còn thiếu, hoặc sai của HS và kết luận đúng, đủ: bài hát có 9 câu nhạc, mỗi câu là một nét nhạc. Tiết tấu, tính chất sôi nổi, rộn ràng. Yêu cầu HS khi hát cần thể hiện đúng tính chất và cao độ bài hát nhất là những chỗ khó (lên cao, xuống thấp, luyến láy...) cần lắng nghe, thực hành đúng cao độ, trường độ, cảm nhận giai điệu, thể hiện tính chất sôi nổi và rộn ràng đó.

Bước 2. Khởi động giọng và hát mẫu.

Dạy khởi động giọng và dạy thực hành hát, GV yêu cầu HS phải đứng thẳng người, đầu ngẩng cao, lưng không gù, hai tay buông tự nhiên, mắt nhìn thẳng, cơ thể thả lỏng, tự nhiên, nét mặt tươi tắn, tai tập trung lắng nghe và điều tiết hơi thở cho đầy đặn, nhà chữ sao cho rõ lời ca, đẹp ý.

Sử dụng âm A hoặc âm La để khởi động giọng trên các trục âm của điệu thức bài hát hoặc sử dụng nét giai điệu của bài hát cho các em khởi động giọng hát, cảm âm cũng là cách giúp HS tiếp cận bước đầu giai điệu bài hát.

Kết quả thực nghiệm

Kết quả thực nghiệm cho thấy các biện pháp nêu trên có tác dụng tích cực đối với hoạt động dạy và học AN tại nhóm thực nghiệm (cao hơn so với nhóm đối chứng) của Trường Trung học cơ sở Vĩnh Hưng, Hoàng Mai, thành phố Hà Nội. Tuy nhiên, việc thực nghiệm diễn ra trên số lượng nhỏ nghiên cứu nhỏ, không đủ đại diện cho toàn bộ hệ thống các trường THCS thành phố Hà Nội. Vì vậy, tác giả cho rằng vẫn cần những nghiên cứu với số lượng mẫu lớn hơn, địa bàn rộng hơn và nội dung nghiên cứu sâu sắc với quy trình khoa học và chặt chẽ hơn.

4. Kết luận

Dạy học AN ở trường phổ thông có ý nghĩa lớn lao, góp phần tích cực giáo dục thẩm mỹ cuộc sống cho

EDUCATION

HS. Thế nên dạy học cho các em cảm thụ AN thông qua phân môn Hát cũng nhằm hướng tới cho HS có thẩm mỹ tốt đẹp trong cuộc sống, tác động tích cực trong việc hình thành, củng cố và phát triển sâu sắc nhân cách, tâm hồn các em sẽ trở nên phong phú, trong sáng hơn, từ đó, thị hiếu thẩm mỹ cũng sẽ trở nên càng ngày càng tốt đẹp hơn.

Cảm thụ AN là một phương tiện quan trọng để hình thành tính cách, tư duy, năng lực hướng tới hoàn thiện nhân cách, phát huy khả năng sáng tạo, có lý tưởng cao đẹp trong cuộc sống ngay từ khi ngồi trên ghế nhà trường của HS, nên cần nâng cao PP dạy học phân môn Hát để giúp cho HS biết cảm thụ AN, hiểu được những giá trị thẩm mỹ của giai điệu, tiết tấu, lời ca, ... trong bài hát. Đây cũng sẽ là con đường ngắn nhất để truyền tải tới các em những cung bậc cảm xúc, xây dựng những hình tượng, tình cảm trong tâm hồn mỗi HS. Tuy nhiên để cho các em hiểu được và nắm vững những cái hay, cái đẹp là một chặng đường không ít khó khăn cần sự đổi mới, sáng tạo, tinh thần vượt khó, tận tâm cùng với nỗ lực nâng cao khả năng chuyên môn của GV chuyên ngành AN ở trường THCS Vĩnh Hưng. Đồng thời kết quả học cảm thụ AN, thông qua phân môn hát sẽ giúp các em yêu bạn bè, yêu quê hương đất nước, kính trọng thầy cô, yêu mái trường, mong muốn đến trường được cùng khám phá những kiến thức mới, tri thức mới của cuộc sống, góp phần xây dựng nhà trường, gia đình, quê hương đất nước ngày thêm giàu đẹp.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Nguyễn Thị Lưu An (2021), *Dạy học thẩm mỹ âm nhạc cho học sinh THCS tỉnh Bình Dương, Luận án tiến sĩ tại trường Đại học Sư phạm Nghệ thuật Trung ương, Hà Nội.*
2. Phan Trần Bảng (2001), *Phương pháp dạy học Âm nhạc trong nhà trường phổ thông, Nxb Giáo dục, Hà Nội.*
3. Trung Quỳnh Hoa (2015), *Dạy cảm thụ âm nhạc cho trẻ khuyết tật tại Trung tâm Phục hồi chức năng trẻ khuyết tật Thụy An – Ba vì - Hà Nội, Luận văn thạc sĩ khóa 3, chuyên ngành Lý luận và Phương pháp dạy học âm nhạc Trường Đại học Sư phạm Nghệ thuật Trung ương, Hà Nội.*
4. Nguyễn Thị Tố Mai (2019), *Nghiên cứu nội dung và phương pháp dạy học mới cho sinh viên Sư phạm Âm nhạc đáp ứng yêu cầu giáo dục phổ thông ở Việt Nam. (Đề tài khoa học cấp Bộ mã số: B2018 – GNT – 08).*
5. Trịnh Thị Sen (2018), *Biện pháp phát triển khả năng cảm thụ tiết tấu âm nhạc cho trẻ 5-6 tuổi tại Trường Mầm non Hùng Vương, Vĩnh Phúc, Luận văn thạc sĩ khoa 6, chuyên ngành Lý luận và Phương pháp dạy học âm nhạc Trường Đại học sư phạm Nghệ thuật Trung ương, Hà Nội.*
6. Lê Đức Tuấn, *Luận án tiến sĩ (2006), Một số biện pháp hình thành khả năng cảm thụ âm nhạc cho trẻ từ 5-6 tuổi, Đại học Sư phạm Hà Nội, Hà Nội.*